

Sivistysvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden tiettyihin verkkolähetyksiin ja televisio- ja radio-ohjelmien edelleenlähetysiin sovellettavien tekijänoikeuden ja lähioikeuksien käyttämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta (asetus TV- ja radio-ohjelmien verkkolähetyksistä)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden tiettyihin verkkolähetyksiin ja televisio- ja radio-ohjelmien edelleenlähetysiin sovellettavien tekijänoikeuden ja lähioikeuksien käyttämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta (asetus TV- ja radio-ohjelmien verkkolähetyksistä) (U 61/2016 vp).

Sivistysvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 3/2018 vp — U 61/2016 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- tekijänoikeusneuvos Viveca Still, opetus- ja kulttuuriministeriö
- lakiasiaintohtaja Katri Olmo, Yleisradio
- toimitusjohtaja Valteri Niiranen, Kopiosto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- MTV Oy
- Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ UJ 3/2018 vp

Ehdotus

Asetuksen tarkoituksena on edistää lähetysten oheismateriaalina tarjottavien verkkopalvelujen tarjoamista maiden rajojen yli ja helpottaa muista jäsenvaltioista peräisin olevien televisio- ja ra-

Valiokunnan lausunto SiVL 7/2018 vp

dio-ohjelmien digitaalisia edelleenlähetystyksiä suljetuissa verkoissa mukauttamalla unionin oikeudellista kehystä.

Ehdotus liittyy digitaalisten sisämarkkinoiden ja TV- ja radio-ohjelmien rajat ylittävän saatavuuden edistämiseen kuluttajien hyväksi ja erityisesti audiovisuaalisen toimialan kasvun ja kilpailukyvyn edistämiseen luomalla vahvemmat kotimarkkinat.

Ehdotuksella päivitetään nykyisiä EU-lainsäädännössä olevia säännöksiä oikeuksien hankinnasta TV- ja radio-ohjelmien lähettämiseksi ja edelleen lähettämiseksi sisämarkkinoilla (ns. satelliitti- ja kaapelidirektiivi 93/83/ETY) vastaamaan uusia toimintatapoja. Tällaisia toimintatapoja ovat lähettäjäyritysten suoratoistopalvelut sekä verkossa pyynnöstä tapahtuva ohjelmien saataville saattaminen, josta käytetään usein nimeä catch up -palvelu, sekä ohjelmien edelleen lähettämisen suljetussa verkossa.

Suomi on yleisellä tasolla kannattanut komission ehdotusta päivittää satelliitti- ja kaapelidirektiivi kattamaan televisio- ja radiotoimialan uudet toimintatavat. Suomi on kuitenkin suhtautunut varauksellisesti ehdotetun sääntelyinstrumentin, asetuksen, valintaan ja katsonut, että asiasta tulisi ensisijaisesti säätää direktiivillä tai muutoin pitää huolta siitä, että jää riittävästi kansallista liikkumavaraa, jotta asetusehdotuksen mukainen järjestely voidaan sovittaa yhteen olemassa olevan kansallisen järjestelmän kanssa. Suomi on lisäksi katsonut, että asetusehdotuksessa ilmaistua sopimusvapauden periaatetta on syytä vahvistaa. Suomi on myös toivonut, että sääntelyinstrumentti mahdollistaisi verkkopohjaisten lähetysten edelleenlähettämisen, mikä ratkaisisi Ahvenanmaan vaikeudet hankkia tarvittavat oikeudet SVT Play-palvelun (Ruotsin television catch-up-palvelu) edelleen lähettämiseksi Ahvenanmaalla.

Neuvostossa hyväksytyn neuvottelumandaatin mukaan Suomessa käytössä olevaa sopimuslissensijärjestelmää voitaisiin jatkossakin hyödyntää ohjelmien edelleen lähettämisen lisensioinnissa. Myös sopimusvapauden periaate on asetuksen käsittelyn aikana jossain määrin vahvistunut ja lisäksi on varmistettu se, että alan kauppatavan mukainen maakohtainen lisensiointi ja siihen liittyvä maarajoitusten (geoblokkaus) asettaminen voi jatkua. Edelleenlähettämisen osalta neuvoston neuvottelutulos on komission alkuperäistä ehdotusta teknologianeutraalimpi, kattaen kaikenlaiset suljetut verkot riippumatta toteutustavasta. Tämä vastaa paremmin Suomen voimassa olevan tekijänoikeuslain mukaista teknologianeutraalia sääntelyä.

Suomen neuvottelutavoitteena ollut sääntelyinstrumentin muuttaminen direktiiviksi ei näytä toteutuvan. Myös alkuperämaaperiaate on vesitetty ja lähtökohdaksi on otettu ohjelmakohtaiseen arviointiin perustuva arvio alkuperämaaperiaatteen soveltamisesta. Myöskään TV-yhtiöiden verkko-oheispalveluiden lisensiointi edelleenlähettämisen puitteissa, kuten esimerkiksi Ahvenanmaalle kielellisistä ja kulttuurisista syistä tärkeän Ruotsin SVT:n Play-palvelun edelleenlähettäminen Ahvenanmaalla, ei näyttäisi olevan mahdollista asetuksen perusteella.

Valtioneuvoston kanta

Jatkoneuvotteluissa Suomi pyrkii siihen, että alkuperämaaperiaatteen soveltamista ei enää kavennettaisi. Suomi ei kannata sitä, että signaalin saamisen teknisestä toteutustavasta edelleenlähetystilanteessa (direct injection) säädettäisiin tässä lainsäädäntöehdotuksessa. Koska lainsäädäntöeh-

Valiokunnan lausunto SiVL 7/2018 vp

dotus kavennetussa muodossa merkitsee edistystä sisämarkkinoilla, Suomen ei ole tarpeen olla hyväksymättä sellaista neuvottelutulosta, jonka määräenemmistö on valmis hyväksymään.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Euroopan unionin neuvosto hyväksyi Coreperissa 15.12.2017 neuvottelumandaatin, jonka pohjalta Euroopan parlamentin kanssa käynnistetään trilogineuvottelut asetuksesta TV- ja radio-ohjelmien verkkolähetyksistä. Euroopan parlamentti äänesti JURI-komitean mietinnöstä 12.12.2017. Asetuksen trilogivaiheen käsittely on meneillään. Asetuksen tarkoituksena on edistää lähetysten oheismateriaalina tarjottavien verkkopalvelujen tarjoamista maiden rajojen yli ja helpottaa muista jäsenvaltioista peräisin olevien televisio- ja radio-ohjelmien digitaalisia edelleen lähetyskäytöksiä suljetuissa verkoissa mukauttamalla unionin oikeudellista kehystä.

Sivistysvaliokunta on ottanut asiaan viimeksi kantaa lausunnossaan 30.3.2017 (SiVL 6/2017 vp) eduskunnan suurelle valiokunnalle. Sivistysvaliokunta yhtyi tuolloin valtioneuvoston kantaan korostaen sen hetkisen ehdotuksen saamaa varsin laajaa kannatusta asiantuntijatahoilta. Valiokunta kannatti asian säätämistä direktiivillä, kansallisten erityisten näkökohtien huomioon ottamista ja hyväksytyjen toimintamallien jatkamisen mahdollistamista. Valiokunta korosti tekijänoikeuksien käyttöön ja lisensiointiin keskeisesti liittyvää sopimusvapauden periaatetta ja digitaalisiin sisämarkkinoihin liittyvää teknologianeutraalia sääntelyä.

Nyt käsiteltävänä olevan jatkokirjeen mukaan Suomessa käytössä olevaa sopimuslissensijjärjestelmää voidaan neuvostossa hyväksytyyn neuvottelumandaatin mukaan jatkossakin hyödyntää ohjelmien edelleen lähettämisen lissensioinnissa. Myös sopimusvapauden periaate on asetuksen käsittelyn aikana jossain määrin vahvistunut, ja lisäksi on varmistettu se, että alan kauppatavan mukainen maakohtainen lissensiointi ja siihen liittyvä maarajoitusten (geoblokkaus) asettaminen voi jatkua.

Edelleenlähettämisen osalta neuvoston neuvottelutulos on komission alkuperäistä ehdotusta teknologianeutraalimpi, kattaen kaikenlaiset suljetut verkot riippumatta toteutustavasta. Tämä vastaa paremmin Suomen voimassa olevan tekijänoikeuslain mukaista teknologianeutraalia sääntelyä. Satelliitti- ja kaapelidirektiivi ja käsittelyssä oleva asetusehdotus koskevat ainoastaan toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevien tv-lähetysten edelleenlähettämistä toisessa jäsenvaltiossa. Ehdotukset eivät siis miltään osin koske kotimaisten tv-lähetysten edelleenlähettämistä kotimaassa.

Jatkokirjeen mukaan Suomi pyrkii siihen, että alkuperämaaperiaatteen soveltamista ei neuvotteluissa enää kavennettaisi.

Jatkokirjeessä ei kannateta sitä, että signaalin saamisen teknisestä toteutustavasta edelleenlähetystilanteessa (direct injection) säädettäisiin tässä lainsäädäntöehdotuksessa.

Trilogivaiheessa oleva ehdotus merkitsee jatkokirjeen mukaan edistystä sisämarkkinoilla. Tämän vuoksi ehdotetaan jatkokirjeessä, että määräenemmistön saava ehdotus on hyväksyttävissä.

Valiokunnan lausunto SiVL 7/2018 vp

Valiokunnan kanta

Sivistysvaliokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan. Valiokunta pitää edelleen direktiiviä parempana sääntelyinstrumenttina kuin asetusta, mutta korostaa, että keskeistä on sääntelyyn sisältyvä riittävän kansallisen harkintavallan laajuus. Valiokunta korostaa kotimaisten toimijoiden toimintamahdollisuuksien turvaamista asetusehdotuksen ja mahdollisen kansallisen harkintavallan puitteissa.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että sopimuslisenensijärjestelmän asema eräänä keskeisenä eurooppalaisena tekijänoikeuksien yhteishallinnoinnin muotona säilyy ja vahvistuu. Valiokunta toteaa, että Suomen edelleen lähettämiseen liittyvä tekijänoikeuslainsäädäntö on jo tällä hetkellä teknologianeutraali.

Valiokunta toteaa, että asiantuntijakuulemisen yhteydessä on noussut esiin kysymys edelleenlähetettävän ohjelman muuttumattomuudesta, jos siihen on lisätty edelleenlähettäjän toimesta tekstitys tai huonokuuloisille tai esim. näkövammaisille tarkoitettuja ominaisuuksia. Tämä voi olla Suomen kaltaiselle pienelle kielialueelle merkittävä asia. Saadun selvityksen mukaan asia on juridisesti epäselvä ja termin "muuttumaton" asiasisältö jää viime kädessä EU-tuomioistuimen ta-pauskohtaisesti ratkaistavaksi.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Sivistysvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkemyksiä.

Helsingissä 6.6.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
jäsen Sari Multala kok
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd (osittain)
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Kimmo Kivelä sin
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Sami Savio ps
jäsen Jani Toivola vihr
jäsen Pilvi Torsti sd
jäsen Raija Vahasalo kok
varajäsen Petri Honkonen kesk

Valiokunnan lausunto SiVL 7/2018 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine